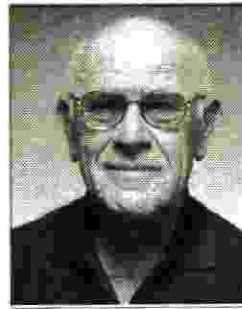

רביד יהושע (אוסי)

נולד ב-24.7.1922 בצ'שנוב, פולין
עלה לארץ ב-1938
התגייס לפלמ"ח ב-1942
הצטרף לפל"מ ב-1945

ה ע ס נ ה ר י ע ' ו

לפני הספינות. שאול סמן לי שהוא צולל לרשת ומנסה לחתוך אותה. לאחר כמה שניות עלה למעלה והבנתי שלא הצליח לחתוך. צללתי וניסיתי גם אני לחתוך אך לא הצלחתי כי הרשת היתה עבה מדי. בינתיים הבריטים הבחינו שקרה משהו, הנמל התעורר והחלטנו לחזור במהירות ל"עליזה". הקור היה בלתי נסבל, הזמן אול לנו במהירות וידענו שהחומר עלול להתפוצץ תוך זמן קצר. שאול הצליח להשתחרר מהחומר ולכן שחה ביתר מהירות והגיע ראשון לספינה. ניסיתי כמה פעמים להשתחרר מהרצועות ומהחומר אך זה לא הלך. בכוחותי האחרונים הגעתי לספינה כשעל גופי "החומר", טיפסתי בסולם למעלה. כשיוחאי ראה את המטען על גופי ולא הצליח להתיר את הרצועות, הוציא סכין חד וחתך את הרצועות, ואז המטען צלל לקרקעית מתחת לספינה ואחרי חצי שעה שמענו פיצוץ. בפל"מ הוחלט, שאנשים שעברו קורסים עיוניים בימאות, יקבלו גם אימון מעשי על אוניות. לכן, בינואר 1945, עליתי, כימאי, על אניית קיטור SS/AMOS ועבדתי כמסיק פחם, שתפקידו היה לזרוק פחם לתנור ולהעלות את הקיטור למקסימום. עבדנו בחום של 50°. העבודה היתה מאוד קשה וברוך כלל כושים עבדו בה. השתחררתי מהאוניה באוקטובר 1945 ועברתי למחלקת הפלמ"ח בקיבוץ מעברות.

ב-1946 עלינו, כמה אנשי פל"מ, כנוסעים סמויים על אוניית מסחר בנמל חיפה, בהסכמת הקפטן, שקיבל שוחר, במטרה להגיע למרסיי. בהגיענו למרסיי נפגשתי עם יוסקה אלמוג, אשר חיכה לנו, ולקח אותנו למחנה סן-ז'ורז'. נשארתי שם כ-3 חודשים ומשם נסעתי לאיטליה והתייצבתי במחנה מג'נטה בפני יהודה ארזי. תוך כדי שיחה עמו סיפרתי לו שנאלצתי לעזוב את הורי בדנציג בגיל צעיר מאוד ושעם פרוץ המלחמה הם ברחו עם כל היהודים לכיוון רוסיה וסין. בתחילה קיבלתי מהם מכתבים לכפר גלעדי ולאחר זמן נפסק הקשר איתם. במקביל, התחילו בארץ שמועות על רצח יהודים ועל השואה באירופה. אני לא ידעתי היכן נמצאת משפחתי והאם הם בכלל בחיים. עם גמר המלחמה ולאחר השואה, יהודים שברחו מהגרמנים התחילו להתקבץ במחנות שהמוסד לעלייה ארגן באירופה.

בשנת 1937 עם עליית הנאציזם והשפעתו בדנציג שלחו אותי הורי עם עליית הנוער ל"פלשתינה". לצורך זה עברתי קורס של כמה חודשים בחקלאות בפולניה ובפברואר 1938 הגעתי לקיבוץ כפר גלעדי במסגרת עליית הנוער. ההתאקלמות שלי היתה קלה ובפברואר 1942 חברי ואני גויסנו לפלוגה א' בפלמ"ח. בתקופה זו שרתתי בקיבוצים: דפנה, כפר מנחם, אפיקים, אשרות יעקב ורמת יוחנן, ועברתי קורס חבלה אצל חיים זינגר וקורס מ"כים ומ"מ בג'וערה.

אירועים שהרשימו אותי ושנתרו בזכרוני

באוקטובר 1943 הועברתי לפלוגה הימית של הפלמ"ח ועברתי את כל קורסי הים שהתקיימו בקיסריה וקורס חובלים בחיפה. צורפתי ל"חוליה" - יחידת החבלה הימית בפיקודו של יוחאי, שבסיסה היה במלון "כרמליה" בחיפה. בינואר 1945 הוחלט להטביע 2 ספינות משטרה בריטיות. שעגנו בנמל חיפה ליד המשטרה ושעסקו בתפיסת אניות מעפילים. הוחלט ששאול אהרונוב ואני נבצע את הפעולה. הבריטים, למודי נסיון בחבלה, ארגנו מערכת מיגון משוכללת על הספינות. רשתות ברזל, שהגיעו עד לקרקעית הים, הגנו על הסירות, וסירת משטרה קטנה שוטטה והאירה את השטח, תוך כדי חיפוש צוללנים. המשחתות הבריטיות, שעגנו בנמל, הטילו מדי זמן קצוב פצצות עומק נגד צוללנים.

ביום הפעולה נכנסנו לנמל על ספינת הדיג "עליזה" של קיסריה. יוחאי הביא איתו את המטענים וחיכינו ללילה. עגנו עם הספינה בקצה הנמל בערך 800-900 מטר מהמשטרה. הים היה מאוד קר ורוחות חזקות נשבו. הפתרון של יוחאי נגד הקור היה להתמרח בגרז. המטענים היו צמודים על משטח ברזנט, שהיה קשור עם רצועות לחזה, ופלייר גדול צמוד לרגל, שיעודו היה לחתוך את הרשת ולחדור פנימה ולהדביק את המטענים לספינות. לפני כניסתנו לים יוחאי מעך את האמפולות וגרם לחומר לפעול לאחר 3 שעות. התקדמנו בשחייה איטית בצלילה ממצוף למצוף והשתדלנו לא להכניס את הראש למים, כדי לא להיפגע מפצצות העומק, וכך המשכנו עד למצוף האחרון

וכאשר ראו שאני מאלסקה מאוד התלהבו ושאלו אותי על החיים באלסקה. אחי נשאר בג'יפ ואמרתי לאנגלים שאלה פליטים שאספתי בדרך. סיפרתי על כל מה שלמדתי בבית הספר על אלסקה. הגעתי ל"מטה פונטו" לאחר יום נסיעה והודעתי לארזי על הצלחת המבצע. יהודה הודיע שאלווה את אוניית "שבתאי לוז'נסקי", שתצא חודש אחרי זה, ושחיי יפליגו ארצה עם אוניית המעפילים "חיים ארלחורוב", שתצא ב-27.2.47. האוניה נתפסה והם נשלחו למחנה בקפריסין.

ב-4.3.47 ליוויתי את אוניית המעפילים "שבתאי לוז'נסקי" והגענו ארצה לחוף ניצנים. האנגלים גילו אותנו וקיבלנו הוראה לעלות עם האוניה על החוף ולהוריד את המעפילים. קפצתי לים, הורידו לי חבל וקשרנו אותו לחוף. המעפילים משכו עצמם בשחייה ועל-גבי סירות בעזרת החבל עד הגיעם לחוף. האנגלים השתלטו על החוף והיתה ערבוביה בין האנגלים והפליטים. כל האנשים שנאספו ע"י האנגלים שבחלקם הגדול היו ישראלים, נשלחו למחנה בקפריסין. הצלחתי לברוח מהאנגלים ולהגיע לבאר טוביה למשפחת זולר. אירחו אותי שם כמה ימים עד שהאנגלים הסתלקו. לאחר תקופה קצרה בארץ חזרתי לאיטליה וקיבלתי פיקוד על מחנה פורמייה. התחלנו להכין את יציאת אוניית המעפילים "אף על פי כן". קשרתי קשרים עם שלטונות האזור, הפצנו שמועה שזה מחנה של חולים ולאזרחים הכניסה היתה אסורה. מדי פעם הגיעו משאיות עם מעפילים ששוכנו באוהלים ודאגנו להם למזון, לימוד עברית והסברים על התנהגות בעת השיט באוניה ארצה וגם הסבר על ביצוע ליל העלייה לאוניה, שהתקרב.

יהודה ארזי הגיע לפורמייה והודיע לי שעלי להתכונן להעמסת המעפילים שיתבצע בליל 15.9.47 ואמשיך איתם כמלווה אחראי ארצה. כמו כן הוסבר לי, שאין צורך להכין סירות על מנת להביא את העולים לאוניה, כי האוניה הזאת נושאת טנקים (L.S.T 147) והיא יכולה להתקרב עד לחוף והעולים יכולים להיכנס לאוניה דרך דלת אטומה מקדמת האוניה; בעת העלאת העולים לאוניה לא נפתחה הדלת ונאלצנו להשתמש בסירות על מנת להעלותם לאוניה. בגלל סערה שהתחוללה, העלאת המעפילים היתה מסוכנת וקשה וארכה כ-4 שעות ורק עם שחר עזבנו את חוף FORMIA עם 434 מעפילים. ידעתי שאוניה זו, שטוחת הגחון, מיועדת רק לשיוט למרחקים קצרים ולא למרחקים ארוכים בסערות בים פתוח. למזלנו הים היה שקט כל הדרך. תוך כדי שיוט ארגנו קבוצות צעירים במתן עזרה לעולים, חלוקת מזון, מים, שמיכות וסדר באוניה וכדומה.

במהלך השיוט הסתבר, שאחת המעפילות, ששמה היה כטי פידלר, שיתפה פעולה עם האנגלים והסגירה את כל אנשי הצוות הישראליים לאנגלים חוץ מאשר אותי. אני הצלחתי להתגנב לתוך אונית הגירוש ולהגיע עם המעפילים לקפריסין.

ביקשתי מארזי לאפשר לי לחפש את משפחתי במחנות שהוקמו באוסטריה ובגרמניה, טרם צאתי ללוות אונית מעפילים. ארזי אמר לי, שעלי להתייצב קודם במחנה MATA PONTO ושהוא יודיע לי לשם את החלטתו בנדון. התייצבתי ב"מטה פונטו" והייתי האחראי על אספקת המזון והמים במחנה. לאחר תקופה קצרה קיבלתי הוראה לעבור לרומא ליהודה ארזי. הוא הכין לי ניירות מזויפים של שם Stock Peterson, סגן מהצבא האמריקאי, שנולד באלסקה. קיבלתי מדים אמריקאים וג'יפ אמריקאי - הייתי איש מודיעין של הצבא האמריקאי, שתפקידו היה לחקור קצינים וחיילים גרמניים - בהיותי דובר גרמנית.

קיבלתי חופשה של כ-3 שבועות על-מנת לחפש את משפחתי. קיבלתי רשימה של כל מחנות הפליטים בגרמניה ובאוסטריה וכתובת של נציג שלנו באוסטריה למקרה הצורך. נדרתי בין המחנות, בכל מחנה התייצבתי בפני מנהל, שהיה ישראלי, הסברתי מי אני וביקשתי את עזרתו בקבלת רשימות הפליטים ואישור לחפש במחנה. בצורה זו עברתי הרבה מחנות, שכרגע אינם זכורים לי בשמותיהם; הזמן הלך ואזל ואת משפחתי טרם איתרתי. היות, שהכטחתי לחזור בתאריך מסוים ל"מטה פונטו", החלטתי שהמחנה שליך ולצבורג יהיה האחרון לחיפוש, כי הייתי משוכנע, שהם בוודאי אינם בחיים עוד. הגעתי למחנה לפנות ערב, היו שם בניינים הרוסים, אוהלים, המון אנשים שהסתובבו ללא מעש ובגדיהם כלויים וקרועים. התקרבותי לאחד הבניינים, שלידו שיחקו 3 ילדים בכדור רגל, שהיה עשוי מסמרטוטים. נעצרתי לידם, הם נבהלו וברחו. ירדתי מהג'יפ ורצתי בעקבותיהם. הם נכנסו לבנין עם פרודור ארוך שמשני הצדדים חדרים. הם עלו לקומה שנייה ואני אחריהם צועק שיעצרו, ותוך כדי זה אני שואל האם הם מכירים את משפחת שמוקלר. אך הם המשיכו לרוץ ונכנסו בסוף המסדרון לאחד החדרים. רצתי אחריהם נקשתי בדלת וראיתי אישה זקנה בלונדינית רועדת מולי. אמרתי לה: "אני יהודי מא"י, אין לכם מה לפחד, והאם אתם יודעים או מכירים את משפחת שמוקלר?" ואז שמעתי את האישה אומרת: "אוי???" מיד הבנתי שזאת אמי, שלא ראיתה 10 שנים. שם היו גם אבי, עם שלושת אחי (ששיחקו כדור וברחו ממני מפחד). קשה לתאר בכתב את ההתרגשות. שוחחנו כל הלילה ותכננו מה לעשות (לפני עזבי את איטליה ארזי אמר לי שבאם אמצא את משפחתי אקח את שלושת אחי בג'יפ לאיטליה והם יגיעו ארצה באוניית מעפילים והוא ידאג שהורי יקבלו סרטיפיקטים - אשרות כניסה - ויגיעו באופן חוקי ארצה).

תאמתי כל זאת עם מנהל המחנה, ולאחר יום לקחתי את שלושת אחי על הג'יפ, הם לקחו איתם את מעט הבגדים שהיו להם והתחלתי לנסוע בחזרה לאיטליה. בדרך עברתי את הגבול במעבר "הברנר" ושם נתקלתי במחסום של הצבא האנגלי. נתבקשתי להראות את התעודות ואישורי מעבר

לאחר כחודש שהייתי בקפריסין הוברחתי על ספינה חזרה ארצה. התייצבתי אצל יגאל אלון וסיפרתי לו את כל קורותי באוניה ונתתי לו את תמונתה של בטי. יגאל אמר שיוציא אנשים למפקדת C.I.D ביפו על-מנת לחפש ולחקור אודותיה.

זמן רב אחרי זה, כשהייתי בחזרה באיטליה, נודע לי שאחותה החורגת הגיעה לקיבוץ כפר גלעדי לאחר שחרורה מקפריסין ושהתה שם כשנה וחצי; לאחר מכן נעלמה בירושלים במנזר ועקבותיה של בטי אבדו.

במרץ 48 הערבים הניחו מכונית תופת ברחוב הנמל בחיפה. בפיצוץ נהרגו 6 יהודים. בתגובה לזה הוחלט להכניס מכונית תופת בלב שכונה ערבית ליד מפקדת ה"נאג'דה" ברחוב עיראק. ביצוע המשימה הוטל על מפקד פלוגת חי"ש - אולק קופרשטוק (נחשון) ז"ל. למבצע זה צורפנו יעקב ריטוב ואני מ"החוליה" שהפכה להיות "פלוגת הנמל" בפיקודו של יוחאי בן-נן ז"ל.

התייצבתי בהדר כרמל במכבי אש. קיבלנו מדי "כלניות" (הכינוי לצנחנים הבריטים) כנפיים וכובע אדום. בפעולה השתתפו 3 כלי רכב "ג'יפ", קומנדקר ומשאית ובסך הכל 11 איש. את מטען החבלה, ששקל 750 ק"ג, העמסתי על המשאית. מאחר ואני הייתי החבלן הייתי צריך להפעיל את המטען במקום שהמשאית עוצרת. נקבע שהג'יפ יוביל, מאחוריו תנוע המשאית כשבתוכה אשב אני מכוסה בכרונט עם פתיל השהיה של 3 דקות ומוכן להפעלה ברגע שהמשאית תעצור ליד המפקדה. יעק'לה עם הקומנדקר נסע מאחורי, על מנת לאספנו אחרי הפעלת חומר הנפץ. יצאנו דרך הדר כרמל ברכב ובמדים של "הכלניות", נכנסנו לרחוב עיראק, עברנו מחסומים של "ההגנה" של האנגלים ושל הערבים ואיש לא זיהה אותנו. התקדמנו ברחוב עיראק עד שהמשאית נעצרה. באותו רגע הרלקתי את המטען, קפצתי מהמכונית וראיתי שהג'יפ, שהיה לפני המשאית, התחיל לנסוע והמשאית אחריו. באותו רגע צעקתי בעברית שהפעלתי את חומר הנפץ. צעקתי ליענק'לה שיעצור ויחזור, כי הרלקתי את חומר הנפץ. בינתיים הערבים פתחו עלינו באש ואנחנו השבנו. נהג המשאית ואני רצנו ועלינו על הג'יפ ותוך כדי לחימה, פרצנו את המחסומים הערבים ויצאנו מהרחוב. באותה שנייה שמענו את הפיצוץ ונודע לנו שהיה שם הרג רב.

במסגרת כיבוש חיפה השתתפנו, ניסן לויטן ואני, בכיבוש רחוב "סטנטון" עד לדואר. ניסן התקדם עם כיתה מצידו האחד של הרחוב ואני עם כיתה מהצד השני.

ב-14.5.48, במסגרת מבצע בן-עמי, הוטל על הפל"ם לפוצץ שני גשרים בלבנון; של רכבת ושל כביש. שטנו בספינה "עליזה" בלילה עד למקום המיועד לפיצוץ, עגנו במרחק כ-300 מטר מהחוף הורדנו סירות גומי, לקחנו את חומר הנפץ על כתפינו ונחתנו לאחר כמה דקות בחוף סלעי, שהקשה עלינו את הירידה לחוף. תוך כדי התקרמות נפתחה

עלינו אש, התקבלה פקודה לסגת. מיד הורדנו את חומר הנפץ והסתלקנו לסירה. דופן אחת של סירת הגומי היה פגוע ומלא אנשים. החלטתי לקפוץ ולהגיע בשחייה לספינה. בפעולה זו נהרג איש פל"ם טובול פנחס ז"ל.

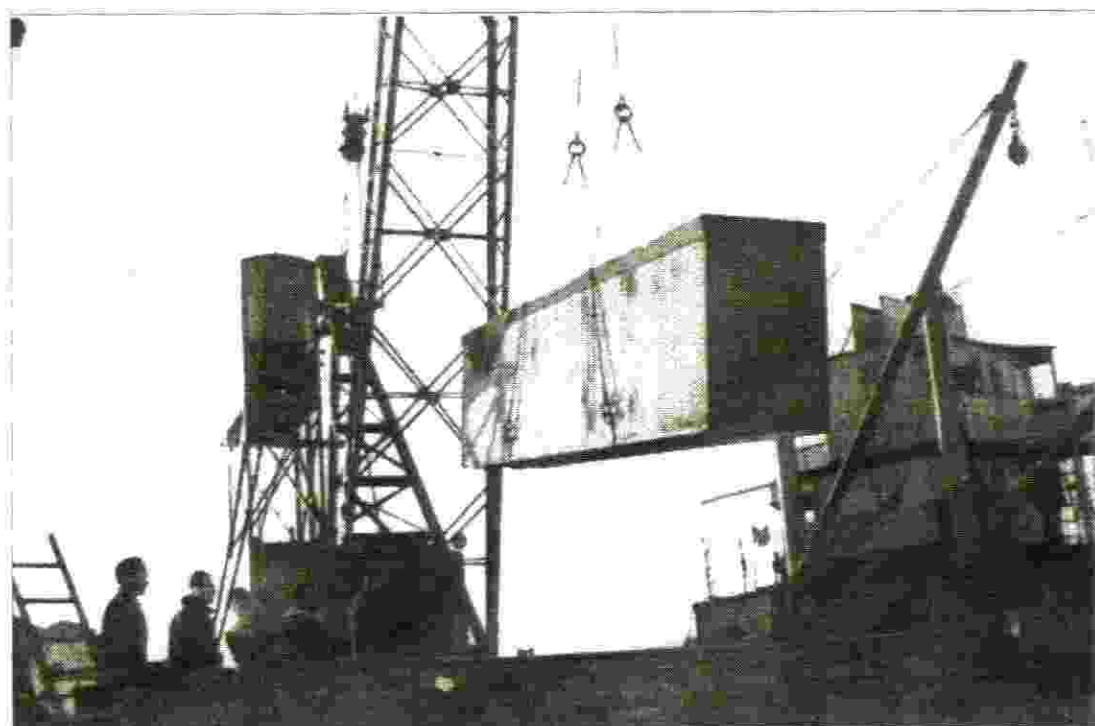
לאחר כיבוש חיפה הוטל עלי לנסוע לאיטליה (FORMIA) להביא את האוניה AVIONIA ארצה עם כ-1000 עולים. המשימה הבאה היתה של פיקוד אוניות רכש. בתקופה של שנה ביצעתי 6 נסיעות עם נשק, תחמושת, חלקי חילוף, ומטוסי ספיטפייר מאיטליה ומיוגוסלביה עם צוותים זרים ואלחוטן שלנו, יהודה לימוני. בכל נסיעה קיבלנו בדרך כלל כסף זר למצבי חירום כגון: קניית דלק ומזון וגם עבור שוחד למנהלי הנמלים.

זכורה לי הפלגה מיוחדת להבאת מטוסי ספיטפייר לחיל האוויר. בחודש יולי 1948 הוציעו הצ'כים לנציג הרכש בצ'כוסלובקיה הכישרת 50 מטוסי ספיטפייר. בגלל טווח הטיסה הקצר שלהם (600 מייל) לא יכלו מטוסים אלה להגיע ארצה. לאור זה חיפשו נציגי הרכש מדינה אשר תהיה מוכנה לאפשר שימוש העמסת מטוסי ספיטפייר בנמלים על אוניות ולהביאם ארצה דרך הים. שלטונות יוגוסלביה הסכימו שהעמסה תבצע בנמל "שיביניק" (נמל קטן ולא מוכר). שם המבצע בחיל האוויר היה "VELVETA". יצאתי מחיפה עם האוניה "ARSIA" ליוגוסלביה על מנת להגיע לנמל "SPLIT". נאמר לנו ששם יחכו לנו ישראלים. בנמל חיכה לנו גרע שוחט - טייס בן כפר גלעדי. השמחה היתה גדולה וסיפרתי לו את כל החדשות האחרונות מהבית. הוא אמר שהעמסה בנמל "SPLIT" בוטלה ועלינו לעלות צפונה לנמל "SHIBINIK". למחרת התקבלנו על ידי מנהל הנמל, מנהל הפועלים וגרע שוחט בנמל. התארגנו מיד לעבודה. על רכבת המשא, שעמדה ליד הרציף, היו עמוסים ארגזים גדולים של מטען של מטוסי ספיטפייר ושל חלקי חילוף. גרע אמר שישנם פה כ-40 מטוסים ואת כל אלה צריך להביא ארצה במהירות. העבודה התחילה ולאחר יום עבודה הפועלים שבתו והפסיקו לעבוד. גדי שיחד את המנהל ואת הפועלים והעבודה המשיכה. העמסנו כ-20 ארגזים כאלה ויצאנו לדרך. גרע ביקש ממני שכשאחזור לקחת את יתר הארגזים, אביא איתי גם הרבה ארגזי תפוזים, קופסאות שימורים והכי חשוב - מתנה למנהל הנמל: סט של עט ועפרון מוכספים מדגם PARKER 51 (שהיה אז יקר המציאות). היה ים שקט ותוך שבוע ימים הגענו לחיפה ופרקנו את המטען. הדרך בחזרה היתה מהירה, התקבלתי על ידי גרע ומנהל הנמל, מסרתי לו בשם מדינת ישראל את המתנה והמזון שהבאנו עבור הפועלים. הפעם העמסת המטוסים היתה מהירה. המחסנים התמלאו ונשארו עדיין כמה ארגזים על החוף. גרע שוחט רדש ממני לקחת את הכל ואפילו על סיפון האוניה הסברתי לו שזה מאוד מסוכן ואם תפרוץ סערה וגשם ירד בזמן השיוט מצבנו לא יהיה טוב. יצאנו

שיגיעו לחוף ויקנו מזון טרי לאנשי הצוות. כמשקפת עקבתי אחרי הסירה. פתאום נשמעו יריות וראיתי אנשים על החוף עם נשק בידיהם. צעקתי לסירה לחזור מיד, הוצאתי את ה"טומיגן" שהיה אצלו בקבינה והחזרתי צרור לכיוון החוף. יהודה לימוני יצר קשר עם המפקדה והם הודיעו לנו שבאזור שלנו ישנה אוניית חיל הים, שתלווה אותנו ארצה. לאחר מבצע זה חזרתי לכפר גלעדי.

לסיום נותר לי רק לאחל לעצמנו להיפגש כמדי שנה בקיסריה לאורך שנים.

לדרך והים היה שקט ולא דאגנו. מדי פעם בדקנו את הארגזים שהיו על הסיפון, כשנכנסנו לים האגאי פרצה סערה חזקה וגם גשם ירד. האוניה התחילה להתנדנד, הארגזים על הסיפון נרטבו והתחילו לזוז וסכנה היתה להמשיך. החלטנו להגיע ליד האי הקרוב להסתתר מפני הסערה ולחכות עד לרגיעת הים. ליד האי, שאינני זוכר את שמו, זרקנו עוגן במרחק של 300 מטר מהחוף. התחלנו בטיפול בארגזים על הסיפון, חיזוק הכבלים ושאיבת מים מהמחסנים. למחרת בבוקר הורדנו סירה עם 2 מלחים כדי

אוניות הרכש בפיקודם של המלווים והגדעונים פרצו את האמברגו על הנשק לישראל במלחמת תש"ח והביאו את כל הנשק החיוני למלחמה זו - רובים ומקלעים, זחל"מים, טנקים, תותחים ומטוסים, תחמושת וחומרי חבלה.